

LIBER DEFUNCTORUM

Ks. prof. dr hab. Ryszard Rubinkiewicz SDB
(6 III 1939 – 30 IV 2011)

Ksiądz prof. Ryszard Rubinkiewicz SDB urodził się 6 marca 1939 r. w Kielcach, jako najstarszy z czterech synów Kazimierza i Antoniny z domu Gil. Jego trzej bracia, Józef, Marek i Andrzej, założyli rodziny.

Wczesne dzieciństwo Ryszarda przypadło na okres II wojny światowej. Wkrótce po jej zakończeniu podjął naukę w szkole podstawowej, którą ukończył w 1952 r. Zamiłowanie do liturgii sprawiło, że od ósmego roku życia był ministrantem kościele pod wezwaniem św. Krzyża w Kielcach. Od dziecka pociągała go muzyka i poezja. W młodości pisał nawet wiersze. Inną jego pasją stanowiło czytanie książek. Po ukończeniu szkoły podstawowej zamierzał wstąpić do Niższego Seminarium Księży Salezjanów w Marszałkach, ale właśnie w tym czasie ówczesne władze komunistyczne zlikwidowały tę kościelną placówkę. Podjął zatem naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Cypriana Kamila Norwida w Kielcach, które pomyślnie ukończył maturą w 1956 r.

Po maturze wstąpił do nowicjatu księży salezjanów, w Kopcu koło Częstochowy. W następnym roku ukończył nowicjat i 28 lipca 1957 r. złożył pierwsze śluby zakonne, po czym został przeznaczony w charakterze asystenta do Niższego Seminarium Księży Salezjanów, które znowu otworzono w okresie popaździernikowej „odwilży” politycznej. Uczył w nim języka rosyjskiego oraz chemii. W roku szkolnym 1958/1959, jako asystent, odbył praktykę pedagogiczną w Cieszkowie koło Milicza, gdzie był opiekunem ministrantów i organistą. W latach 1959-1961 odbył studia filozoficzne w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Salezjanów w Oświęcimiu, a w latach 1961-1965 studia

teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Salezjanów w Krakowie. W okresie studiów seminaryjnych, w 1962 r., zadebiutował artykułem *Mów, Panie, bo słucha sługa Twój* na łamach „Gościa Niedzielnego”, dla którego również w następnych latach napisał kilka kolejnych tekstów. 20 czerwca 1963 r. złożył śluby wieczyste, a dwa lata później, 26 czerwca 1965 r., przyjął w Krakowie święcenia kapłańskie z rąk bp. Juliana Groblickiego, biskupa pomocniczego Archidiecezji Krakowskiej.

Wkrótce po święceniach kapłańskich, jesienią 1965 r., został skierowany na studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W pierwszym roku był opiekunem ministrantów, zaś w latach 1966-1969 rektorem kościoła pod wezwaniem Krwi Przenajświętszej na cmentarzu przy ul. Unickiej w Lublinie, gdzie pełnił wszystkie czynności duszpasterskie z wyjątkiem udzielania chrztów oraz ślubów. Ten okres swojego życia wspominał najmilej i z wielką nostalgią. Wiele zajęć i studiowanie sprawiły, że nie było wtedy czasu na przygotowywanie publikacji. Praca duszpasterska bardzo go pociągała i nie było mu łatwo się z nią rozstać.

W 1967 r. uzyskał stopień licencjata w zakresie biblistyki. W tymże roku, jako jedyny ze studentów KUL, zgłosił się do egzaminów przed Papieską Komisją Biblijną, która miała przybyć do Polski i przeprowadzić egzaminy do tytułu licencjata nauk biblijnych. Było to przedsięwzięcie zorganizowane przez ks. prof. Stanisława Łacha. Jednak delegacja Papieskiej Komisji Biblijnej nie przybyła, ponieważ władze komunistyczne nie wyraziły na to zgody. Egzaminy odbyły się zatem przed polską komisją kwalifikacyjną. Ksiądz prof. Stanisław Łach pozwolił ks. Ryszardowi Rubinkiewiczowi SDB zdawać egzamin sprawdzający znajomość języka hebrajskiego i greckiego oraz introdukcji do Pisma Świętego, lecz jedynie do bakalaureatu. Złożył go z oceną *cum mentione specialii*, czyli bardzo dobrą z wyróżnieniem.

W październiku 1969 r. ks. Ryszard Rubinkiewicz SDB, razem z ks. Janem Bernardem Szlągą, został stażystą w Instytucie Nauk Biblijnych KUL. Jednocześnie podjął wykłady przedmiotów biblijnych w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie. W tym samym roku ukazały się na łamach „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” oraz „Studia Theologica Varsaviensia” jego pierwsze recenzje naukowe dwóch książek. Pracę doktorską, zatytułowaną *Jezus Archegos w Nowym Testamencie*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. Feliksa Gryglewicza, ukończył w 1969 r., zaś obronił 18 lutego 1970 r. Dwa dni później, otrzymawszy paszport, o który starał się przez trzy lata, wyjechał do Rzymu.

W Rzymie ks. dr Ryszard Rubinkiewicz SDB kontynuował studia w Papie-skim Instytucie Biblijnym. W 1971 r. uzyskał tytuł licencjata nauk biblijnych, po czym rozpoczął rok doktorancki. W 1972 r. odbył samotną podróż naukową do Egiptu oraz Iraku, Syrii i Libanu, a także na Cypr i do Izraela. Jak wspominał, obfitowała ona w rozmaite przygody i niebezpieczeństwa. Był chyba ostatnim podróżnikiem, któremu udało się samodzielnie zwiedzić Tyr i Sydon, bo wkrótce sytuacja polityczna na Bliskim Wschodzie skomplikowała się tak bardzo, że stało się to niemożliwe. W roku akademickim 1972/1973 podjął studia w École Biblique et Archéologique Française w Jerozolimie. Podczas pobytu w Jerozolimie utrzymywał bliskie kontakty z polskimi siostrami elżbietankami. Jedną z nich, s. Rafała, zakładała właśnie na Górze Oliwnej sierociniec dla dzieci dotkniętych wojnami żydowsko-arabskimi, głównie dla dziewcząt arabskich, nazwany Home of Peace. Książd dr R. Rubinkiewicz SDB czynnie włączył się w prace, także budowlane, chętnie służąc swoimi siłami i umiejętnościami.

Zarówno studia w Rzymie, jak i w Jerozolimie, były ukierunkowane na piśmiennictwo z okresu międzytestamentowego, zwłaszcza apokryfy Starego Testamentu, targumy, teksty znad Morza Martwego i wczesną literaturę rabiniczną. Pracę na ten temat pisał ks. dr Ryszard Rubinkiewicz SDB pod kierunkiem o. Pierre'a Benoit (Jerozolima) i o. Rogera Le Déaut (Rzym). Poszukując niepublikowanych jeszcze rękopisów starożytnych, odkrył w bibliotece greckiego patriarchatu prawosławnego w Jerozolimie grecki fragment Czwartej Księgi Ezdrasza, który opublikował w 1976 r. na łamach prestiżowego czasopisma „Le Muséon”. Gdy na przełomie lat 70. i 80. XX w. studiowałem w Rzymie, o. R. Le Déaut z wielkim uznaniem i serdecznością wypowiadał się o pilności i erudycji ks. prof. Ryszarda Rubinkiewicza. Obydwu łączyły więzi trwałej przyjaźni, którą bardzo cenili.

Po powrocie do Polski w 1973 r. ks. dr Ryszard Rubinkiewicz SDB pracował dwa lata jako wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Salezjanów w Krakowie. W tym czasie podjął współpracę z redakcją *Encyklopedii katolickiej*, którą przez pewien okres współredagował i dla której przygotował wiele haseł. Był także współredaktorem „Zeszytów Naukowych KUL”. Od połowy lat 70. jego publikacje zaczęły się ukazywać częściej, początkowo przede wszystkim na łamach salezjańskiego czasopisma „Nostra”. Jednocześnie przygotowywał drugą rozprawę doktorską na temat *Apokalipsy Abrahama*, którą obronił w lutym 1978 r. w Papie-skim Instytucie Biblijnym w Rzymie, uzyskując tytuł doktora nauk biblijnych. Wcześniej, 1 października

1977 r., został zatrudniony jako starszy asystent w Instytucie Nauk Biblijnych KUL, a rok później został adiunktem.

Ksiądz dr Ryszard Rubinkiewicz habilitował się w lutym 1981 r. na podstawie dorobku naukowego i rozprawy *Hen 9–11 a Nowy Testament*. Lata 80. XX w. to okres wykładów w Instytucie Biblijnym KUL oraz w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie, licznych kontaktów naukowych w kraju i za granicą, a także publikowania kolejnych tekstów, przede wszystkim o profilu naukowym. W 1988 r. wypromował pierwszego doktora (Z. Dykiel SFM, *Terminologia modlitwy w Septuagincie*, Lublin 1988), po czym pod jego kierunkiem napisano jeszcze kilka rozpraw doktorskich oraz kilkadziesiąt magisterskich i licencjackich. W 1990 r. otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego, a rok później tytuł profesora. Z początkiem 1999 r. otrzymał stanowisko profesora zwyczajnego. Brał udział w wielu przewodach habilitacyjnych i do tytułu naukowego profesora.

W latach 1981-1986 ks. prof. Ryszard Rubinkiewicz SDB był sekretarzem generalnym Towarzystwa Naukowego KUL. Od 1972 r. był członkiem Associazione Biblica Italiana, od 1973 r. Catholic Biblical Association of America, od 1980 r. Studiorum Novi Testamenti Societas, zaś od 1981 r. Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego. W latach 1988-2009 kierował Instytutem Nauk Biblijnych KUL. Niemal od początku (1987 r.) przez wiele lat czynnie uczestniczył w pracach Komisji Episkopatu Polski ds. Dialogu z Judaizmem, zaś od maja 1996 r., gdy zmieniła się struktura Konferencji Episkopatu, pełnił funkcję konsultora Rady Episkopatu ds. Dialogu Religijnego i członka Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem. W ramach współpracy między Komisją Episkopatu Polski a American Jewish Committee przebywał w 1996 r. w USA, wykładając na kilku amerykańskich uczelniach żydowskich. W latach 1994-1996 był członkiem Centralnej Komisji do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej.

W latach 1993-2003 ks. prof. R. Rubinkiewicz SDB był prezesem Sekcji Biblistów Polskich przy Konferencji Episkopatu Polski, a w latach 1998-2008 członkiem Papieskiej Komisji Biblijnej.

Od połowy 2010 r. stan zdrowia ks. prof. Ryszarda Rubinkiewicza SDB uległ pogorszeniu. Mimo to nadal wykładał, aczkolwiek w ograniczonym zakresie, brał też czynny udział w życiu naukowym. W połowie kwietnia w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie odbył się ostatni przewód habilitacyjny, w którym uczestniczył. Objawy pogarszającego się stanu jego zdrowia były wtedy już bardzo widoczne.

Ksiądz prof. Ryszard Rubinkiewicz SDB zmarł w sobotę 30 kwietnia 2011 r., w przeddzień święta Miłosierdzia Bożego i beatyfikacji Jana Pawła II. Odszedł do Pana w 73. roku życia, 54. roku ślubów zakonnych i 46. roku kapłaństwa. Uroczystości pogrzebowe, którym przewodniczył bp Mieczysław Cisko, biskup pomocniczy lubelski, odbyły się w piątek 6 maja 2011 r. w kościele pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Lublinie, po czym ciało Zmarłego zostało złożone na miejscowym cmentarzu przy ul. Unickiej.

Ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski, SBP I

Źródła:

1. W. Chrostowski, *Ks. Prof. Ryszard Rubinkiewicz SDB*, w: tenże (zebr. i oprac.), „*Mów, Panie, bo słucha sługa Twój*”. *Księga pamiątkowa dla Księdza Profesora Ryszarda Rubinkiewicza SDB w 60. rocznicę urodzin*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 1999, s. 9-12.
2. *Bibliografia prac ks. prof. Ryszarda Rubinkiewicza SDB*, w: *tamże*, s. 13-23.
3. *Prace dyplomowe napisane pod kierunkiem ks. prof. Ryszarda Rubinkiewicza*, w: *tamże*, s. 24-28.
4. Komitet Redakcyjny, „*Curriculum vitae*” *Księdza Profesora Ryszarda Rubinkiewicza SDB*, *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 56(2009) nr 1 [*Roczniki Biblijne* 1/2009], s. 17-19.
5. *Rubinkiewicz Ryszard SDB ks. prof. dr hab.*, *Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Bibliotów Polskich* 7/2010, s. 197-198.